JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MICHAEL B. ELMER
8 päivänä lokakuuta 1996 *

Johdanto

1. Maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän yhteisistä soveltamissäännöistä 29 päivänä marraskuuta 1979 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2730/79 [1] (jäljempänä asetus) mukaan maataloustuotteiden vientituet maksetaan yleensä, kun on esitetty todiste siitä, että tuote on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta.

Tietyille maataloustuotteille on kuitenkin vahvistettu vientituki, jonka suuruus vaihtelee yhteisön ulkopuolisen määrämaan mukaan, ja tämä niin sanottu vaihteleva vientituki maksetaan vain sillä edellytyksellä, että on esitetty todiste tullimuodollisuuksien täyttämisestä määrämaassa.

Käsiteltävänä olevassa asiassa Polymeles Protodikeio (Ateena, Kreikka) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen tämän asetuksen tulkinnasta asiassa, jossa vietävät tuotteet olivat tuhoutuneet kuljetuksen aikana ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun ne olivat poistuneet yhteisön maantieteelliseltä alueelta, mutta ennen saapumistaan määrämaahan.

Asetuksen relevantit säännökset

2. Asetuksen yhdeksännessä, kuudennessatoista ja seitsemännessätoista perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tietyt vientitoimet voivat johtaa väärinkäytöksiin; tällaisten väärinkäytösten välttämiseksi tuen maksamisen edellytyksenä olisi näiden vientitoimien osalta oltava, että osoitetaan sen lisäksi, että tuote on viety yhteisön maantieteelliseltä alueelta, että se on tuotu kolmanteen maahan ja tarvittaessa tosiasiallisesti saatettu vaihdantaan tässä kolmannessa maassa;

— —

* Alkuperäinen kieli: tanska.

1 — EYVL L 317, s. 1, sellaisena kuin asetus on viimeksi muutettuna 29.4.1987 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1180/87 (EYVL L 113, s. 27). Tämä asetus kumottiin maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 27 päivänä marraskuuta 1987 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 3665/87 (EYVL L 351, s. 1).

tuen määrän vaihdellessa tuotteiden määräpaikan mukaan olisi varmistettava, että tuote on tuotu kolmanteen maahan tai johonkin niistä kolmansista maista, joita varten tuki on vahvistettu; — —

sellaisen viennin, jonka tuki vaihtelee määräpaikan mukaan, ja muun viennin saattamiseksi yhdenvertaisiksi olisi säädettävä vientipäivänä sovellettavan alhaisimman tuen määrän perusteella laskettavan tuen osan maksamisesta välittömästi, kun viejä on esittänyt todisteen siitä, että tuote on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta." *

Asetuksen 9, 10, 20, 21 ja 22 artiklassa on seuraavat säännökset:

"9 artikla

1. Tuen maksaminen edellyttää, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 10, 20 ja 26 artiklan säännösten soveltamista, että esitetään todiste siitä, että tuote, jonka vientimuodollisuudet on suoritettu, on

— — —

— poistunut sellaisenaan yhteisön maantieteelliseltä alueelta — —

— —

10 artikla

1. Tuen maksaminen edellyttää sen lisäksi, että tuote on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta, että, ellei se ole tuhoutunut kuljetuksen aikana ylivoimaisen esteen seurauksena, se on tuotu johonkin kolmanteen maahan tai tietyissä tapauksissa tiettyyn kolmanteen maahan:

a) silloin kun tuotteen tosiasiallisesta määräpaikasta on vakavia epäilyksiä, tai

* Tässä ja jäljempänä ratkaisuehdotuksessa esitetyt lainaukset asetuksesta suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

b) silloin kun tuote saatetaan tuoda takaisin yhteisöön sen vuoksi, että vietyyn tuotteeseen sovellettava tuki ja vastaavaan tuotteeseen sovellettavat tuontitullit ovat erisuuruisia vientiä koskevien tullimuodollisuuksien täyttämispäivänä.

— —

4. Jos tuote kuljetuksen aikana tuhoutuu ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta,

— 21 artiklan mukaisesti määritelty vientituen osa maksetaan, kun kyseessä on määräpaikan mukaan vaihteleva vientituki,

— vientituki maksetaan kokonaisuudessaan, kun kyseessä on määräpaikasta riippumatta samansuuruiseksi vahvistettu vientituki.

— —

20 artikla

1. Silloin kun vientituen suuruus vaihtelee määräpaikan mukaan, tuen maksaminen edellyttää, ellei 21 artiklan säännöksistä muuta johdu, että tuote on tuotu siihen kolmanteen maahan tai johonkin niistä kolmansista maista, joita varten vientituki on vahvistettu.

2. Tuote katsotaan tuoduksi, kun kulutukseen saattamista koskevat tullimuodollisuudet kolmannessa maassa on sen osalta täytetty.

— —

21 artikla

1. Poiketen 20 artiklan säännöksistä ja tämän kuitenkaan rajoittamatta 10 artiklan soveltamista jäljempänä määritelty vientituen osa maksetaan kussakin tapauksessa välittömästi, kun on todisteellisesti osoitettu, että tuote on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta:

— —

2. Edellä 1 kohdassa annettuja säännöksiä sovelletaan vain, jos tiettyä tuotetta koskeva vientituki on vahvistettu kaikkia kolmansia maita varten

— —

22 artikla

— —

2. Jos tuote, jota varten on pakollista määräpaikkaa koskevan lausekkeen sisältävä vientilupa tai ennakkovahvistustodistus, kuitenkin ylivoimaisen esteen vuoksi toimitetaan muuhun kuin siihen määräpaikkaan, jota varten lupa tai todistus on annettu, tosiasiallisen määräpaikan mukaan määräytyvän suuruinen tuki maksetaan viejän vaatimuksesta, jos tämä esittää todisteen ylivoimaisesta esteestä ja tuotteen tosiasiallisesta määräpaikasta; todisteen riittävyys arvioidaan 20 artiklan säännösten mukaisesti.

— —"

3. Viljan, hienojen jauhojen, viljarouheen ja karkeiden vehnä- ja ruisjauhojen vientiin sovellettavien vientitukien vahvistamisesta 29 päivänä tammikuuta 1981 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 229/81 [2] on seuraava taulukko:

" — —

Yhteisen tullitariffin koodi	Tavaran kuvaus	Tuen määrä
— —	— —	— —
ex 11.01 A	Hienot vehnäjauhot	
	— tuhkapitoisuus 0—520:	
	— vienti Neuvostoliittoon	—
	— vienti muihin kolmansiin maihin — —	72,00
	— —	— —
— —		

— —"

2 — EYVL L 26, s. 40. Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

Kansallinen oikeudenkäynti

4. Huhtikuussa 1981 kreikkalainen yhtiö myi 1 900 tonnia vehnäjauhoja Vietnamiin sijoittautuneelle yhtiölle. Tavara tuhoutui sitä kuljetettaessa meriteitse Vietnamiin aluksen haaksirikossa 37 merimailia länteen Egyptissä sijaitsevasta Port Saïdista. Kreikkalainen yhtiö oli vakuuttanut tavaran vientituen menettämisen varalta haverin tai muun merivahingon seurauksena. Vakuutuksen antanut vakuutusyhtiö Astir AE (jäljempänä Astir) korvasi yhtiön kärsimän vahingon vakuutuksen perusteella ja vaati kansallisessa tuomioistuimessa Kreikan valtiota maksamaan 7 351 674 Kreikan drakmaa vientitukena väittäen, että sillä oli oikeus vastaavansuuruiseen tukeen myyjäyhtiön sijaantulijana. Kreikan valtio kieltäytyi korvauksen maksamisesta väittäen, ettei maksuvaatimuksella ollut mitään oikeudellista perustetta.

Ennakkoratkaisukysymys

5. Kansallinen tuomioistuin päätti 29.3.1990 tekemällään päätöksellä, joka saapui yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 3.4.1995, seuraavaa:

"Kontradiktorisen vaiheen jälkeen asian lopullista ratkaisemista lykätään ja yhteisöjen tuomioistuimelta kysytään ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla, onko maataloustuotteen, tässä tapauksessa vehnäjauhojen, viejällä oikeus vientitukeen asetuksen (ETY) N:o 2730/79 10 artiklan 4 kohdan ja saman asetuksen 20 ja 21 artiklan perusteella, jos edellä mainittu vientiin tarkoitettu tuote on sitä kuljetettaessa tuhoutunut ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta, ja jos tälle tuotteelle on vahvistettu vientituki kaikkia yhteisön (ETY) ulkopuolisia maita varten, lukuun ottamatta Neuvostoliittoa, jonne suuntautuvalle viennille ei ole tämän tuotteen osalta vahvistettu minkäänlaista vientitukea?"

Asian arviointi

6. Vakuutusyhtiön asemaa vakuutetun sijaantulijana sillä perusteella, että se on maksanut vakuutuskorvauksen vakuutetulle, ei säännellä yhteisön oikeudessa, vaan se kuuluu kansallisen oikeuden alaan.

7. Ennakkoratkaisukysymyksen esittänyt tuomioistuin haluaa itse asiassa selvittää, onko kyseessä määräpaikan mukaan vaihteleva vientituki (jäljempänä vaihteleva vientituki) silloin, kun kaikkia yhteisön ulkopuolisia maita varten on vahvistettu vientituki, yhtä maata lukuun ottamatta, jota varten

minkäänlaista tukea ei ole vahvistettu (ks. edellä oleva vientitukia koskeva taulukko, jossa tullinimikkeessä ex 11.01 A eli "Hienot vehnäjauhot" kohdassa "vienti Neuvostoliittoon" on pelkkä viiva, eli tuen määrää ei ole vahvistettu tälle maalle).

Ellei kyseessä ole vaihteleva tuki, oikeus tukeen on olemassa asetuksen 9 artiklassa vahvistetun pääsäännön mukaisesti eli jo sillä perusteella, että tuote on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta.

Jos kyse tässä kuitenkin on vaihtelevasta tuesta, on sovellettava asetuksen 3 luvun 2 osaston 20 artiklan sitä koskevia säännöksiä. Tämän säännöksen mukaan tuki maksetaan vain, jos on voitu esittää todiste tullimuodollisuuksien täyttämisestä määrämaassa. Asetuksen 21 artiklan 1 kohdan mukaan tätä ennen voidaan maksaa kuitenkin tuki sen alhaisimman määrän mukaan. Tätä säännöstä voidaan 21 artiklan 2 kohdan mukaan kuitenkin soveltaa vain, jos kaikkia yhteisön ulkopuolisia maita varten on vahvistettu tuki. Kansallinen tuomioistuin haluaa lisäksi selvittää, onko 21 artiklan 2 kohtaa tulkittava käsiteltävänä olevassa tapauksessa siten, että tuen määrän puuttuminen (merkintä: —) on rinnastettava siihen, että tuki on vahvistettu nollan suuruiseksi, jolloin mainitussa säännöksessä asetettu edellytys tuen vahvistamisesta kaikkia maita varten olisi katsottava täytetyksi. Kansalliselle tuomioistuimelle pitäisi lisäksi selvittää, onko sillä merkitystä, että tavara on tuhoutunut ylivoimaisen esteen vuoksi sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta.

Määräpaikan mukaan vaihteleva vientituki

8. Astir väittää, että kyse voi olla vaihtelevasta vientituesta vain silloin, kun useille eri määrämaille on vahvistettu erisuuruiset tuet. Ellei minkäänsuuruista tukea ole vahvistettu, kyse ei ole vaihtelevasta tuesta, vaan poikkeuksesta oikeuteen saada tukea tiettyjä määräpaikkoja varten. Poikkeus ei merkitse samaa kuin tuen vaihtelu. Käsiteltävänä olevassa asiassa ei Astirin mukaan ole kyse tuen vaihtelusta vaan poikkeuksesta, kun tuki on vahvistettu kaikkia maita varten yhtä maata lukuun ottamatta, jota varten minkäänlaista tukea ei ole vahvistettu. Tätä poikkeusta ei voida Astirin mukaan soveltaa silloin, kun tavara on tuhoutunut ylivoimaisen esteen vuoksi. Tästä syystä kaikkia maita koskeva vientituki pitäisi Astirin mukaan maksaa.

9. Kreikan hallitus viittasi komission esitykseen siitä, että käsiteltävänä oleva tapaus kuuluu vientitukien myöntämistä ja niiden määrän vahvistamisperusteita koskevista yleisistä säännöistä vilja-alalla 29 päivänä lokakuuta 1975 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2746/75 8 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan soveltamisalaan [3]. Säännöksen perusteella voidaan poiketa 8 artiklan 2 koh-

3 — EYVL L 281, s. 78.

dan ensimmäisessä alakohdassa vahvistetusta säännöstä, jonka mukaan vaihteleva tuki maksetaan vain, jos on esitetty todiste siitä, että tuote on saapunut siihen määräpaikkaan, jota varten tuki on vahvistettu. Mainitun asetuksen 8 artiklan 2 kohdan toinen alakohta on siis Kreikan mukaan käsiteltävänä olevaan asiaan sovellettavan asetuksen 21 artiklan oikeudellinen perusta.

10. Komission mukaan se, ettei tukea ollut vahvistettu Neuvostoliittoon suuntautuvalle viennille, johtui tuolloin voimassa olleesta vientikiellosta. Tuen määrän vahvistamatta jättämisellä pyrittiin varmistamaan se, ettei Neuvostoliittoon suuntautuvaa vientiä tuettaisi. Komission käsityksen mukaan tuen vahvistamatta jättäminen on rinnastettava tuen vaihteluun määräpaikan mukaan. Jos suurimmalle osalle yhteisön ulkopuolisista maista on vahvistettu 72 ecun suuruinen tuki ja yhtä maata varten ei ole vahvistettu ollenkaan tukea, kyseessä on tukien määrän vaihtelu määräpaikan mukaan. Sama lopputulos olisi yhtä hyvin voitu saavuttaa vahvistamalla tuen määrä nollan suuruiseksi.

11. Suullisessa käsittelyssä komissio esitti, että kyseessä ei ole vaihteleva tuki, jos tuen määrä on sama kaikkia maita varten. Komissio on aina tulkinnut tuen määrän vahvistamatta jättämisen tietyn maan osalta merkitsevän sitä, ettei kyseiseen maahan vieneille viejille makseta minkäänlaista vientitukea. Toisin sanoen alhaisin tuen määrä voi käydä ilmi myös siitä, että tuen määrä on jätetty kokonaan vahvistamatta. Tästä esimerkkinä muulta alalta on maitotuotteiden alhaisimman vientituen soveltamisesta ja tiettyjen asetusten kumoamisesta ja muuttamisesta 18 päivänä huhtikuuta 1978 annettu komission asetus (ETY) N:o 776/78 [4]. Tämän asetuksen kahdeksannesta perustelukappaleesta käy ilmi, että "tuen alhaisin määrä on myös seurausta siitä, että tukea ei ole vahvistettu". Komission mukaan käsiteltävänä olevassa tapauksessa kyseessä on vaihteleva tuki, sillä Neuvostoliittoon suuntautuvalle viennille ei ole vahvistettu minkäänlaista tukea.

12. Suullisessa käsittelyssä antamassaan vastauksessa komissio totesi, että viivamerkinnän ja nollan välillä on ero. Nolla on määrän ilmaus, ja se voidaan etukäteen vahvistaa. Nollamääräisen vientitodistuksen perusteella viejä voi vakuuttaa vientinsä tätä määrää vastaavasti todistuksen voimassaoloajaksi. Erityisen tärkeää viejälle tämä voi olla silloin, kun maailmanmarkkinoilla on jännitteitä, jotka voivat johtaa vientimaksujen vahvistamiseen. Maataloustuotteiden vientimaksujen soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 19 päivänä tammikuuta 1989 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 120/89 [5] mukaan etukäteen vahvistettuun vientitukeen ei vaikuta myöhemmin vahvistettu vientimaksu, jota kannetaan tullimuodollisuuksien täyttämisajankohtana. Lisäksi maataloustuotteiden vientituen maksamisesta ennakolta 4 päivänä maaliskuuta 1980 annettua neuvoston asetusta (ETY)

4 — EYVL L 105, s. 5.

5 — EYVL L 16, s. 19, sellaisena kuin asetus on muutettuna 10.6.1993 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1431/93 (EYVL L 140, s. 27).

N:o 565/80 [6] sovelletaan tuotteisiin, joita varten on vahvistettu nollan suuruinen tai sitä suurempi vientituki.

13. On syytä painottaa, että asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa säädetään, että vientituki maksetaan sen jälkeen, kun on esitetty todiste tuotteen poistumisesta yhteisön alueelta. Asetuksen 20 artiklan 1 kohdan mukaan määräpaikan mukaan vaihtelevan tuen maksaminen edellyttää, että tuote on viety siihen kolmanteen maahan tai johonkin niistä kolmansista maista, joita varten tuki on vahvistettu. Asetuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaan tullimuodollisuuksien täyttämisestä määrämaassa on esitettävä todiste. Asetuksen yhdeksännestä ja kuudennestatoista perustelukappaleesta selviää, että 20 artiklan 1 kohdan tarkoituksena on väärinkäytösten ehkäiseminen. Jos samansuuruista tukea ei ole vahvistettu kaikkia yhteisön ulkopuolisia maita varten, on siis olemassa vaara siitä, että tuote viedään edelleen maahan, jota varten vahvistettu tuki on alhaisempi.

14. Käsitykseni mukaan riski väärinkäytöksistä on olemassa silloin, kun eri maita varten on vahvistettu erisuuruiset tuet, nollamääräinen tuki mukaan lukien, sekä silloin, kun minkäänlaista tukea ei ole vahvistettu yhdelle tai useammalle maalle. Kummassakin tilanteessa asetuksen 20 artiklan 1 kohta on tarpeellinen. Voidaan siis katsoa — seuraten komission esitystä tuen vahvistamisesta nollan suuruiseksi tai tuen vahvistamatta jättämisestä —, että kyseessä on vaihteleva tuki silloin, kun samansuuruinen vientituki on vahvistettu kaikkia yhteisön ulkopuolisia maita varten, lukuun ottamatta yhtä maata, jota varten minkäänlaista tukea ei ole vahvistettu.

Asetuksen 21 artiklan 2 kohdan tulkinta

15. Jos oletetaan, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa kyseessä on määräpaikan mukaan vaihteleva tuki, asetuksen 20 artiklaa voidaan soveltaa. Artiklalla poiketaan osin 21 artiklan 1 kohdasta, jonka mukaan määrätty osa tuesta voidaan maksaa välittömästi sen jälkeen, kun on esitetty todiste tuotteen poistumisesta yhteisön maantieteelliseltä alueelta. Asetuksen 21 artiklan 1 kohdan perustelut löytyvät asetuksen 17. perustelukappaleesta, jossa todetaan, että sellaisen viennin, jonka tuki vaihtelee määräpaikan mukaan, ja muun viennin saattamiseksi yhdenvertaiseen asemaan olisi säädettävä alhaisimman tuen perusteella laskettavan tuen osan maksamisesta välittömästi sen jälkeen kun viejä on todistanut, että tuote on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta. Asetuksen 21 artiklan 1 kohdassa ei edellytetä sitä, että tuote olisi saapunut määräpaikkaansa. Jos tätä säännöstä sovelletaan, Astirilla on oikeus alhaisimpaan vientitukeen. Asetuksen 21 artiklan 1 kohtaa voidaan soveltaa saman artiklan 2 kohdan mukaan vain siinä tapauksessa, että tuki on vahvistettu tietyn tuotteen

6 — EYVL L 62, s. 5, sellaisena kuin asetus on muutettuna 18.7.1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2026/83 (EYVL L 199, s. 12).

osalta kaikkia maita varten. Onkin siis selvitettävä, voidaanko tuen vahvistamatta jättäminen rinnastaa tuen vahvistamiseen nollan suuruiseksi, jolloin 21 artiklan 2 kohdassa asetettu edellytys täyttyisi. Jos rinnastus on mahdollinen, lisäksi on selvitettävä, mikä on sovellettava alhaisimman vientituen määrä.

16. Komissio ja Kreikan hallitus ovat väittäneet, että 21 artiklan 2 kohdassa asetettu edellytys ei tässä tapauksessa täyty, sillä vientikiellon vuoksi minkäänlaista tukea ei ollut vahvistettu viennille Neuvostoliittoon. Vaikka katsottaisiinkin, että tuen vahvistamatta jättäminen tarkoittaa tuen määrän vahvistamista nollan suuruiseksi ja että 21 artiklan 2 kohdan edellytys näin täyttyisi, minkäänlainen 21 artiklan 1 kohdan mukainen etukäteinen tuen maksu ei kuitenkaan niiden mukaan olisi mahdollista, koska 21 artiklan 1 kohdassa säädetään tuen maksamisesta sen alhaisimman sovellettavan arvon mukaan, joka tässä tapauksessa olisi määrältään juuri nolla. Vastaava kanta on omaksuttu asiassa Tara Meat Packers [7] annetussa yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa.

17. Asiassa Tara Meat Packers antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin vastasi samankaltaiseen kysymykseen asetuksen N:o 3665/87 [8] tulkinnasta. Asetuksella N:o 3665/87 korvattiin nyt käsiteltävänä oleva asetus ja kodifioitiin siihen tehdyt lukuisat muutokset ja useat sen mukautukset [9]. Seuraavassa mainittu 20 artikla vastaa sisällöltään nyt käsiteltävänä olevan asetuksen 21 artiklaa. Tuomion 13—16 kohta kuuluvat seuraavasti:

"13. Tältä osin on todettava, että 20 artiklan säännökset, jotka voidaan perustella asetuksen 13. perustelukappaleen mukaan tarpeella saattaa sellainen vienti, jota varten on vahvistettu vaihteleva vientituki, ja muu vienti yhdenvertaiseksi, sallivat tuen osan maksamisen ennen kuin pääsäännön mukaan on esitetty todiste tuotteen saapumisesta ilmoitettuun määräpaikkaan.

14. Tuen osan ennakolta maksamisen vastapainoksi saman artiklan 2 kohdassa säädetään ilmoitetun määräpaikan noudattamisen varmistamiseksi, että maksu ei voi ylittää alhaisimman tuen määrän mukaan laskettua määrää, koska tämä määrä on joka tapauksessa maksettava, olipa lopullinen todellinen määrämaa mikä tahansa.

15. Tästä seuraa, että tässä kuvattua järjestelmää ei voida soveltaa silloin, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa, kun tuen määrää ei ole vahvistettu kaikkia määräpaikkoja varten.

7 — Asia C-321/91, Tara Meat Packers, tuomio 25.5.1993 (Kok. 1993, s. I-2811).

8 — Mainittu alaviitteessä 1.

9 — Ks. komission asetuksen N:o 3665/87 ensimmäinen perustelukappale.

16. Tähän lopputulokseen tullaan joka tapauksessa, vaikka katsottaisiinkin, kuten [Tara Meat Packers väittää], että tuen määrän vahvistamatta jättäminen voidaan rinnastaa tuen vahvistamiseen nollan suuruiseksi. Tällaisessa tilanteessa kaikkiin viennin kohdemaihin sovellettava tuki olisi määrältään joka tapauksessa nolla, eikä viejillä olisi oikeutta saada ennakolta 20 artiklan mukaista osaa vientituesta."

18. Mainitun tuomion 15 kohdan perusteella on todettava, ettei tuen määrän vahvistamatta jättämistä voida rinnastaa tuen vahvistamiseen nollan suuruiseksi asetuksen 21 artiklan soveltamisen kannalta, ja vaikka tämä olisikin mahdollista, voitaisiin korkeintaan ajatella sovellettavan nollamääräistä tukea, jolloin viejällä ei olisi oikeutta ennakolta tapahtuvaan vientituen maksuun 21 artiklan perusteella (ks. edellä oleva tuomion 16 kohta). Vientituen maksaminen 20 artiklan mukaisesti on mahdollista tässä artiklassa asetetun edellytyksen mukaisesti siis vain siinä tapauksessa, että tuote on viety kolmanteen maahan tai johonkin niistä kolmansista maista, joita varten vientituki on vahvistettu.

Ylivoimainen este

19. Astir väittää, että asetuksen 10 artiklan 4 kohdasta käy selvästi ilmi, että vientituki maksetaan aina, kun tuote on tuhoutunut ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta. Maksu ei Astirin mukaan perustu viennin toteutumiseen vaan tarpeeseen korvata viejälle aiheutunut vahinko silloin, kun viejä ei ole vastuussa viennin toteutumatta jäämisestä. Kaiken kaikkiaan asetus ei Astirin mukaan millään tavoin johda siihen, että viejä menettäisi tyystin oikeutensa vientitukeen, sillä asetuksessa on vain tuen suuruuden vahvistamista koskevia säännöksiä.

20. Komissio ja Kreikan hallitus esittivät, että kun kyse on määräpaikan mukaan vaihtelevasta tuesta, tuki voidaan maksaa vain 21 artiklan mukaisesti. Näin ollen ylivoimainen este ei millään tavoin vaikuta vientituen maksamiseen. Niiden kanta perustuu edellä mainittuun yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Tara Meat Packers antamaan tuomioon.

21. Kreikan hallitus totesi istunnossa, että on tarpeen selvittää, onko 10, 20 ja 21 artiklaa tulkittava niin, että alhaisin tuki, eli nollan ylittävä alhaisin määrä, on maksettava, kun kyseessä on ylivoimainen este, jos käytettävissä olevien tietojen mukaan tavara on tuhoutuessaan ollut kuljetettavana sellaiseen maahan, jota varten tuen määrä oli vahvistettu.

22. On muistettava, että 10 artiklan 4 kohdassa säädetään vaihtelevan tuen maksamisesta 21 artiklassa määritellyn suuruisena silloin, kun tuote on tuhoutunut ylivoimaisen esteen vuoksi. Asetuksen 10 artiklan

4 kohdassa ei kuitenkaan ole sääntöä, joka käsiteltävänä olevan asian kannalta seuraisi suoraan 21 artiklasta. Asetuksen 10 artiklan 4 kohdan tarkoituksena on todennäköisemmin vain vahvistaa 21 artiklan soveltaminen myös sellaisissa erityisissä väärinkäytöstilanteissa, jotka on mainittu 10 artiklan 1 kohdassa. Oikeudenkäyntiaineistosta ei käy ilmi, että käsiteltävänä olevassa asiassa olisi kyse tällaisesta väärinkäytöstilanteesta, minkä vuoksi 10 artiklan 1 kohtaa ja 10 artiklan 4 kohtaa (joka liittyy 1 kohtaan) ei voida soveltaa.

23. Vaikka 10 artiklan 4 kohtaa voitaisiinkin soveltaa, ei Astir voisi käyttää sitä vaatimuksensa perusteena. Määräpaikan mukaan vaihtelevien tukien kannalta arvioituna säännöksen tarkoituksena on varmistaa se, että 21 artiklaa sovelletaan myös 10 artiklan 1 kohdassa mainituissa erityisissä väärinkäytöstilanteissa. Asetuksen 10 artiklan 4 kohdassa vahvistetaan siis 10 artiklan 1 kohdassa asetetun ylivoimaisen esteen varalta olevan varauksen sisältö. Varauksen ainoana tavoitteena voidaan pitää sitä, ettei 10 artiklan 1 kohdan perusteella asetettavia erityisiä edellytyksiä sovelleta erityisissä väärinkäytöstilanteissa. Millään perusteella ei voida katsoa, että varauksen tarkoituksena olisi varmistaa vientitukien maksaminen laajemmalti kuin asetuksen yleissäännösten mukaisesti.

24. Asetuksessa ei näin ollen ole säännöksiä, joiden mukaan ylivoimaisen esteen sattuessa pitäisi poiketa asetuksen 9, 20 ja 21 artikloissa vahvistetuista yleisistä säännöistä. Tältä osin voidaan tukeutua 10 artiklan 4 kohtaan, jonka mukaan, silloin kun tuote on tuhoutunut ylivoimaisen esteen vuoksi ja kun kyseessä on vaihteleva tuki, maksetaan 21 artiklan pääsäännön mukaisesti määriteltävä osuus tuesta. Edellä mainitussa asiassa Tara Meat Packers yhteisöjen tuomioistuin päätyi nimenomaan tähän ratkaisuun. Asetuksen N:o 3665/87 5 artiklan 3 kohta vastaa käsiteltävänä olevassa asiassa sovellettavan asetuksen 10 artiklan 4 kohtaa. Mainitun tuomion 17 ja 18 kohta kuuluvat seuraavasti:

"17. Koska tavarat ovat tuhoutuneet kuljetuksen aikana ylivoimaisen esteen vuoksi, määräpaikan mukaan vaihtelevasta tuesta voidaan asetuksen N:o 3665/87 5 artiklan 3 kohdan mukaan maksaa vain 20 artiklan säännösten mukaisesti määräytyvä osuus.

18. Tästä seuraa, että ylivoimainen este ei pääasiana käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa voi vaikuttaa määräpaikan mukaan vaihtelevan tuen maksamiseen."

25. Ei pidä siis unohtaa sitä, että 10 artiklan 4 kohta koskee ylivoimaista estettä vain saman artiklan 1 kohdassa mainituissa

erityisissä väärinkäytöstilanteissa, eikä näistä ole kysymys käsiteltävänä olevassa tapauksessa.

Yhteisön lainsäätäjä ei ole katsonut tarpeelliseksi säätää poikkeussäännöstä ylivoimaisen esteen varalta 20 ja 21 artiklaan, mikä käy ilmi vastakohtaispäätelmin 22 artiklasta, jossa tällainen nimenomainen varaus on vahvistettu niiden tilanteiden varalta, joissa tavara on saapunut muualle kuin ilmoitettuun määräpaikkaan.

26. Näin ollen on katsottava, että ylivoimaisella esteellä ei voida perustella asetuksen pääsäännöistä poikkeamista.

Ratkaisuehdotus

27. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuimen pitäisi vastata esitettyyn kysymykseen seuraavasti:

Maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän yhteisistä soveltamissäännöistä 29 päivänä marraskuuta 1979 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2730/79 20 ja 21 artiklaa on tulkittava sillä tavoin, että vienti ei oikeuta vientitukeen silloin, kun kyseessä oleva tuote on sitä kuljetettaessa tuhoutunut ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta, silloin kun samansuuruinen vientituki on vahvistettu kaikkia yhteisön ulkopuolisia maita varten, lukuun ottamatta yhtä maata, jota varten vientitukea ei ole lainkaan vahvistettu.